

Til Kulturdepartementet

Innspill til strategi for folkemusikk og folkedans

fra Norsk folkemusikklag

Norsk folkemusikklag

Norsk folkemusikklag (NFL) ble etablert i 1948 med doktor O.M. Sandvik som sin første leder. Samtidig ble NFL godkjent som norsk nasjonalkomité av International Folk Music Council, som i dag har skiftet navn til Internasjonal Council for Traditional Music (ICTM). Organisasjonen har status som en ikke-statlig organisasjon (NGO) med konsultativ tilknytning til UNESCO. Ansvarsområdet til NFL er spesielt rettet mot høyere utdanning, forskning og arkivdrift, men som norsk nasjonalkomité av ICTM har vi også et ansvar for internasjonalt faglig samarbeid på sektoren. Norsk folkemusikklag gir ut et årlig vitenskapelig skrift, *Musikk og tradisjon*.

Generelle kommentarer

- ***Bedre koordinering mellom departementene med ansvarsområde for sektoren***

En tilbakevendende utfordring vi møter er at fagfeltet hører inn under ansvarsområdene til ulike departementer. Dette gjelder først og fremst Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, men på visse områder også Klima- og miljødepartementet. Dette fører til at det ofte blir vanskelig å se feltet som en større helhet og ikke bare som fragmentariske deler. Vi ønsker en tettere dialog mellom departementene for å kunne se folkemusikk- og folkedanssektoren i en større sammenheng i lys av de forpliktelsene som Norges ratifikasjon av Unesco-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven fra 2003 innebærer.

- ***Gode rammevilkår til det frivillige miljøet***

Det er viktig for hele sektoren at det frivillige miljøet har gode nok rammevilkår. Folkemusikken og folkedansen har alltid vært og vil også fortsatt være lokalt forankret. Bakgrunnen for meste som skjer også på et mer profesjonelt utøvende nivå er basert på den lokale aktiviteten slik den drives fram og forvaltes av lokale spelemannslag og danselag. Derfor er det helt nødvendig at denne sektoren og de organisasjonene som koordinerer denne virksomhet har tilstrekkelige økonomiske vilkår.

- ***Publiseringskanaler for folkemusikk og folkedans***

For å kunne utvikle, produsere og formidle både grunnleggende og ny kunnskap på fagfeltet er det helt nødvendig at det finnes tilpassete og relevante publiseringskanaler. Tidligere har støtten til vitenskapelige tidsskrifter vært forvaltet av Norges forskningsråd og senere

organet CERES. Denne posten har de siste årene blitt sterkt redusert, samtidig som den er overført til Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning (Unit). Norsk folkemusikklag har nettopp fått beskjed om at vårt årsskrift *Musikk og tradisjon* er blant den tredjedelen av søkerne som ikke vil motta støtte til faglige tidsskrifter fra Unit i den kommende treårsperioden. Avslaget begrunnes med at skriftet har et mindre faglig nedslagsfelt, til tross for at det dekker hele folkemusikk- og folkedansfeltet. Dette er dessverre typisk for den holdningen vår sektor ofte blir møtt med. Nå har også årsskriftet *Studia Musicologica Norvegica*, som utgis av Norsk musikkforskerlag fått beskjed om at de ikke vil motta støtte fra Unit. Dermed finnes det nå en reell fare for at det ikke lenger vil være norskspråklige, tellende publiseringskanaler for musikkvitenskap her til lands, noe som vil være en kultur- og forskningspolitisk skandale. Dette er en situasjon både folkemusikk- og folkedansforskningen, og musikkforskningen generelt ikke kan leve med.

Innspill knyttet til lagets primære ansvarsområder

- ***Sikre den videre utgivelsen av skriftet Musikk og tradisjon***

Musikk og tradisjon gis ut av Norsk folkemusikklag og er det eneste tellende vitenskapelige tidsskriftet for forskning i folkemusikk og folkedans i Norge og det eneste papirbaserte skriftet innenfor denne sektoren i Norden. Skriftet ligger samtidig på nettet med åpen tilgang. Etter at vi fikk avslag om støtte fra Unit, står skriftet i fare for å bli nedlagt. For å sikre den framtidige utgivelsen av denne viktige publiseringskanalen behøves det en mer langsiktig økonomisk løsning. Dette kan enten gjøres ved at driftsstøtten til Norsk folkemusikklag økes for å kunne dekke inn en større del av utgiftene til utgivelsen av *Musikk og tradisjon*, alternativt må bevilgningene til støtteordningen som administreres av Unit økes betraktelig slik at flere tidsskrifter enn i dag kan motta støtte herfra.

- ***Legge til rette for en videreføring av fagstillingen ved Nordnorsk folkemusikksamling***

Den høyere utdanningssektoren er organisert med en stor grad av selvstyre, slik at ingen tar ansvar for et bredere nasjonalt perspektiv. Ett eksempel på dette ser vi nå ved Universitetet i Tromsø, hvor man ikke har videreført fagstillingen som ansvarlig for innsamling, forskning og formidling ved Nordnorsk folkemusikksamling. Dermed står den etnisk norske folkemusikktradisjonen i hele Nord-Norge, samt den samiske og kvenske musikktradisjonen, uten et eget arkiv og kompetansesenter, selv om vi vet at det pågår en vurdering om hvorvidt Samisk arkiv i Kautokeino skal ta et visst ansvar for joikematerialet. Dette burde være et nasjonalt anliggende og løftes på et høyere nivå enn universitetets egne interne prioriteringer.

- ***Styrke folkemusikkens posisjon innenfor den ikke-spesialiserte høyere musikkutdanningen***

Det burde lages en strategi for å sikre at folkemusikk og folkedans er en del av innholdet ved alle høyere musikkutdanninger, og ikke bare ved de spesialiserte. Det er slett ikke bare i Tromsø at forsknings- og undervisningsstillinger i folkemusikk ikke blir videreført. Særlig viktig er det at de som utdanner seg til framtidige musikk lærere og musikkpedagoger har en

reell mulighet til å møte folkemusikk og folkedans i sin studiehverdag. I dag er det slik at flere utdanningsinstitusjoner sender noen av studentene til et 4-5 dagers innføringskurs ved Ole Bull Akademiet, og dermed har man god samvittighet. Det må ikke bli en sovepute at vi har fått noen få spesialiserte folkemusikkutdanninger her i landet.

- **Støtte produksjon av læremidler og fagbøker til høyere utdanning på sektoren**

Det er et problem at det ikke finnes nyere og oppdaterte lærebøker i folkemusikk og folkedans. Dette gjelder både innenfor grunnskole, videregående skole og ikke minst høyere utdanning, hvor det nå har oppstått et vakuum etter at boka læreboka *Fanitullen* ikke lenger er å få tak i og heller ikke vil bli trykt opp igjen. Det burde derfor settes av øremerkete midler til produksjon av lærebøker og andre læremidler på fagfeltet.

- **Etablere et høyere utdanningstilbud i folkedans**

Det har i mange år manglet en høyere utdanning i folkedans her i Norge. For tiden arbeides det med å få i gang et utdanningstilbud i folkedans ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN), studiested Rauland. Studiet er nå akkreditert ved USN, men det vil være helt avgjørende at det tilføres studieplasser fra departementet før det blir igangsatt. USN erkjenner et nasjonalt ansvar for studiet, men trenger friske midler fra departementet for å kunne realisere det. Derfor bør denne saken stå sentralt i kommunikasjonen mellom KUD og Kunnskapsdepartementet, slik at et slikt studium endelig kan bli en realitet.

- **Styrke de norske folkemusikkarkivene**

De lokale folkemusikkarkivene er ved siden av den frivillige virksomheten lokalt selve navet i arbeidet med folkemusikken og folkedansen her i landet. Derfor er det særdeles viktig at alle landets regioner har et folkemusikkarkiv som kan fungere som et lokalt eller regionalt kompetansesenter med en tilstrekkelig personalressurs. Noen steder vil fylket være en naturlig avgrensning av arbeidsområdet, mens det andre ganger er behov for mer regionalt lokaliserte arkiv. Etter sammenslåingen av mange fylker vil denne administrative enheten generelt være alt for stor både geografisk og innholdsmessig til å kunne betjenes av kun ett arkiv. Det er derfor viktig å etablere nye folkemusikkarkiv i de delene av landet som i dag mangler et slikt kompetansesenter.

Det må også arbeides videre med å få på plass et nytt og brukervennlig arkivsystem for det enormt store materialet som finnes i de norske folkemusikkarkivene. Nasjonalbiblioteket har tidligere i samarbeid med NRK tatt et initiativ for å etablere et slikt system, som kan bli tilgjengelig for sektoren uten for store kostnader og mye arbeid med import av data fra tidligere arkivsystemer. Dette gjelder først og fremst *Fiol*, som har vært videreutviklet og driftet fra Folkemusikens hus i Rättvik i Dalarna. Det er viktig at Nasjonalbiblioteket tar et nasjonalt ansvar og viderefører arbeidet med et tilpasset arkivsystem fram til vi har en felles nasjonal løsning på dette området.

Det må stilles midler til rådighet for digitalisering av det eldre arkivmaterialet, hvor en betydelig del i dag er i en kritisk tilstand. Dette arbeidet må settes i gang snart slik at det ikke blir ødelagt eller går tapt, men i stedet kan formidles til alle som ønsker tilgang til dette materialet på en god måte.

Andre temaer

- ***Betydelig økt stipendandel til folkekunstnerne***

Andelen stipend fra Statens kunstnerstipend som blir tildelt folkekunstnere har i en årrekke vært alt for lav i forhold til andre kunstnergrupper det vil være naturlig å sammenligne seg med. Derfor må det komme et stort løft her slik at stipendandelen som går til folkekunstnere økes betraktelig.

- ***Styrke støtteordningene på folkemusikk- og folkedansfeltet***

De ulike støtteordningene på feltet fungerer som helt nødvendige såkorn for en rekke av virksomhetene på fagfeltet, enten det er snakk om kurs, seminarer, innsamling, CD-produksjoner, bokutgivelser eller andre viktige formål. De midlene som i dag deles ut er langt fra tilstrekkelige til å imøtekomme behovet, selv om man selvsagt må operere med et visst nåløye når det gjelder tildelingspolitikken. En økning av tilskuddet, f.eks. til de ulike støtteordningene som forvaltes av Norsk senter for folkemusikk og folkedans, vil få store ringvirkninger og sørge for betydelig økt aktivitet på en rekke områder, ikke minst fordi midlene i tillegg vil utløse et stort frivillig arbeid, noe som alltid har preget denne sektoren.

- ***Legge til rette for opplæringsvirksomhet og utdanningsløp for å sikre videreføring av de særegne norske instrumentbyggetradisjonene***

Det må legges til rette for at man kan videreføre kompetanse knyttet til de særegne norske instrumentbyggetradisjonene gjennom opplæringsvirksomhet og utdanningsløp, f.eks. ved Norsk handverksutvikling, Valdres folkemuseum eller ved utdanningsinstitusjonene i folkemusikk. Det er kun vi som kan sørge for at det også i framtiden finnes håndverkere som kan lage langeleik, hardingfele, munnharpe, lur, bukkehorn, ulike fløytetyper og andre folkemusikkinstrumenter av god kvalitet, og som samtidig kan ta seg av nødvendig vedlikehold og reparasjoner av disse instrumentene. I tillegg er det viktig at det finnes fiolinmakere over hele landet som kan betjene alle brukerne av dette instrumentet, som opptrer innenfor en rekke musikksjangre, og ikke minst i folkemusikken. I dag finnes det ingen profesjonelle fiolinmakere nord for Trondheim, og de to som finnes her er begge i ferd med å bli pensjonister. Det vil derfor være av stor betydning at felemakere kan etablere seg både i Trøndelag og i den nordlige landsdelen.